

Prof. dr hab. n. med. Irena Krupka-Matuszczyk
Śląska Wyższa Szkoła Medyczna w Katowicach

Katowice, 11.06.2018r

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu mgr Agnieszki Wendołowicz pt. Podaż nutraceutyków oraz sposób żywienia i jego wpływ na stan kliniczny pacjentów leczonych z powodu zaburzeń psychicznych.

Przedstawiona mi do oceny praca została wykonana pod kierunkiem naukowym Pani dr hab. Lucyny Ostrowskiej w Zakładzie Dietetyki i Żywienia Klinicznego Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

Recenzowana rozprawa ma układ typowy dla dysertacji doktorskiej i posiada wszystkie wymagane elementy strukturalne. Została napisana starannie pod względem edytorskim, dobrą polszczyzną, nie zauważyłam błędu stylistycznego czy ortograficznego.

Liczy 249 stron i obejmuje 12 rozdziałów z piśmiennictwem, streszczeniem w j. polskim i angielskim, wykazem rycin, tabel i używanych skrótów. Piśmiennictwo obejmuje 177 pozycji i uwzględnia nieliczne publikacje polskich autorów (35).

Większość prac została opublikowana w okresie ostatnich lat. Bibliografia przedmiotu jest dobrze dobrana i zacytowana w tekście pracy.

Badanie uzyskało zgodę Komisji Bioetycznej nr R-I-002/325/2011 z kontynuacją R-I-002/370/2014.

Podjęty przez Doktorantkę temat jest ważny, nowatorski i aktualny ze względu na niewielki stan wiedzy dotyczący wpływu nutraceutyków oraz sposobu żywienia i stopnia odżywiania na stan psychiczny pacjentów chorych na schizofrenię i depresję.

WPŁYNEŁO DO DZIEKANATU
Wydziału Nauk o Zdrowiu

dnia 13.06.2018. Irena Krupka-Matuszczyk 1

Wstęp i pierwszy rozdział przedstawiają epidemiologię i obraz kliniczny schizofrenii i depresji oraz poszczególne nutraceutyki w liczbie 24. Depresja o charakterze nawracającym i schizofrenia należą do najpoważniejszych chorób psychicznych o przewlekłym przebiegu, choć bez wątpienia schizofrenia łączy się ze stygmatyzacją chorych i dlatego prezentowane badanie jest tak ważne dla żywienia tych pacjentów. Doktorantka szczegółowe cele badawcze (5) sformułowała następująco:

1. Analiza zależności sposobu żywienia ze stanem psychicznym pacjentów z depresją oraz ze schizofrenią.
2. Ocena podaży nutraceutyków, a stan psychiczny chorych z depresją.
3. Ocena podaży nutraceutyków, a stan psychiczny chorych ze schizofrenią.
4. Wpływ odżywiania na stan kliniczny pacjentów z depresją oraz ze schizofrenią.
5. Ocena stanu klinicznego na wybrane parametry biochemiczne krwi pacjentów z depresją oraz ze schizofrenią.

Wykorzystane analizy i prezentacje graficzne są świetne, przejrzyste, właściwe i w pełni adekwatnie do przedmiotu badań, choć wnioski wysuwane są ostrożnie i sama Badaczka wskazuje na ograniczenia przedmiotu badań.

Badaniami objęto 376 osób, w tym 156 z rozpoznaniem depresji i 116 z diagnozą schizofrenii w wieku 18 do 65 lat z przewagą kobiet w grupie depresji, a mężczyzn w grupie schizofrenii. Rozpoznanie w obu grupach chorych postawiono zgodnie z kryteriami ICD 10. Grupę odniesienia stanowili ochotnicy w liczbie 104 osób z przewagą kobiet, które zgłaszały się do Zakładu Dietetyki i Żywienia Klinicznego. Doktorantka dokładnie opisała kryteria włączenia i wyłączenia do 3 grup ocenianych oraz zastosowane metody badania: kwestionariusz wywiadu opracowany w Zakładzie Dietetyki i Żywienia Klinicznego, a do oceny podaży nutraceutyków wykorzystowała program komputerowy Dieta 5.0 opracowany przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie, a do określenia zawartości selenu i choliny bazę danych opracowanych przez United States Department of Agriculture Agricultural Research Service Food Composition Databases. Każdy pacjent miał pobraną krew do oznaczenia parametrów biochemicznych (cholesterol, trójglicerydy, glukoza, sód i potas).

U wszystkich pacjentów dokonano oceny ilościowej i jakościowej sposobu żywienia, co Doktorantka skrupulatnie opisała w odniesieniu do ustalonych norm żywienia dla

ludności Polski. Dokonała również oceny parametrów antropometrycznych, badania i analizę składu ciała, analizę ilościową tkanki tłuszczowej brzusznej.

Otrzymane wyniki poddała ocenie statystycznej wykorzystując oprogramowanie statystyczne IBM SPSS Statistics wersja 20.0 oraz testów Dwass-Steele-Critchlow - Fligner przy użyciu programu Microsoft Excel.

Otrzymane wyniki Badaczka przedstawiła w 64 rycinach i 47 tabelach w treści pracy. Opis wyników jest kompletny, precyzyjny i przejrzysty. Dla wykazania słuszności swych celów i hipotez badawczych Doktorantka skonfrontowała wyniki z piśmiennictwem w obszernej i dającej dowody znajomości problemu dyskusji, ale z wyważoną interpretacją wyników. W ocenianej pracy cenne jest ujęcie wyników w obszernym podsumowaniu, które jest zwięźczeniem badań i analiz oraz stały się odpowiedzią na postawiony cel badawczy.

Nowatorską oceną badawczą był sam cel z postawionymi szczegółowymi pytaniami, a opracowanie metodyki badania wymagało przemyśleń i czasu, zaangażowania osobistego oraz Promotora Pani dr hab. Lucyny Ostrowskiej.

Za najważniejsze wnioski wynikające z pracy uważam

1. W badanych grupach chorych na depresję i schizofrenię było wykazanie licznych błędów żywieniowych, niedoborów ocenianych nutraceutyków oraz zależności pomiędzy nutraceutykami a stanem psychicznym badanych.
2. Sposób żywienia pacjentów grup badanych wskazał na dietę o niskiej wartości energetycznej, z nieodpowiednią podażą węglowodanów przyswajalnych oraz błonnika pokarmowego.
3. Stan psychiczny pacjentów z depresją i schizofrenią miał nieznaczny wpływ na parametry biochemiczne krwi.
4. Czynniki istotnie wpływającymi na obraz kliniczny depresji była cholina, natomiast czynnikami wpływającymi na zmniejszenie liczby epizodów schizofrenii były tyrozyna, witamina B1, kwas foliowy, magnez i miedź, natomiast spożycie fenyloalaniny w codziennych racjach pokarmowych zwiększa liczbę epizodów schizofrenii.

Przystępując do oceny pracy pragnę na wstępie podkreślić, że stanowi znakomite źródło informacji dla psychiatrów i dietetyków, a uzyskane wyniki badania

i analizy są zgodne z założeniami pracy.

Nie mam uwag krytycznych, a dość liczne literówki są do usunięcia, jak również uzupełnienie brakujących w bibliografii, a cytowanych w pracy, 2 pozycji 178 i 179.

W pozycji bibliografii nr 4 powinno być Kiejna, a nie Knieja.

Świetny wstęp z przeglądem piśmiennictwa w pełni uzasadnia podjęcie przez Doktorantkę tematu badawczego. Badaczka w sposób precyzyjny opisuje dane kliniczne dotyczące dwóch najważniejszych chorób psychicznych, jak również wykazała znakomitą wiedzę dotyczącą nutraceutyków. Ta część dysertacji może służyć osobom specjalizującym się w psychiatrii oraz dietetykom jako materiał dydaktyczny.

Wykazała, że do czynników mających znaczny wpływ na przebieg dwóch chorób psychicznych ma jakość pokarmu i sposób odżywiania się.

Oceniając cele pracy, dobór materiału i zastosowane metody należy je uznać za właściwe, pozwalają analizować ważny problem badawczy. Jego zrealizowanie należało do przedsięwzięć pracochłonnych i czasochłonnych, wymagających ogromnej cierpliwości i wytrwałości, dobrego przygotowania, znajomości badanej problematyki powiązania wzajemnie na siebie oddziałujących czynników.

Pragnę podkreślić świetną i staranną analizę statystyczną oraz szatę graficzną wyników.

Dla mnie psychiatry, nowością w pracy doktorskiej był postawiony problem badawczy określony w założeniach i metodologii badania, jak również omówione ograniczenia metodologiczne i ostrożnie analizowane wyniki oraz postawione wnioski z przeprowadzonego badania.

Mogę pogratulować Doktorantce Pani mgr Agnieszki Wendołowicz wyboru trudnego i wieloprogowego tematu pracy doktorskiej wymagającego dobrej współpracy z pacjentami, a Pani Docent Lucynie Ostrowskiej sprawnej Badaczki.

Proponuję wyniki pracy przedstawić lekarzom, ale przede wszystkim osobom odpowiedzialnym za żywienie chorych w oddziałach oraz rodzinom pacjentów.

Przeprowadzona dyskusja udowadnia celowość tego rodzaju badań, co powoduje, że stanowi nowatorską i wartościową pozycją naukową dla różnych grup zawodowych związanych z opieką nad człowiekiem (Polakiem) i jego rodziną

i wskazuje na konieczność szeroko zakrojonej edukacji w tym zakresie.

W podsumowaniu stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wendołowicz pt. Podaż nutraceutyków oraz sposób żywienia i jego wpływ na stan kliniczny pacjentów leczonych z powodu zaburzeń psychicznych spełnia warunki określone w art. 11 ustawy z dnia 12 września 1990 o tytule naukowym i stopniach naukowych, to jest stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego oraz dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej Autorki i umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Stawiam wniosek o

1. dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Wendołowicz do dalszych faz przewodu doktorskiego
2. i wyróżnienie pracy, ponieważ pracę można uznać za wyróżniającą się.

Prof. Irena Krupka-Matuszczyk

Prof. dr hab. n. med:
Irena Krupka-Matuszczyk
specjalista psychiatra
specjalista seksuolog